

**EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ UN LITERATŪRĀ
(MAZĀKUMTAUTĪBU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀS)**

12. KLASEI

**2009. gada 1. jūnijā
SKOLĒNA DARBA LAPA**

Zināšanas un pamatprasmes

KODS

										-								L	V	2
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	---	---	---

1. uzdevums. (10 p.)

Izlasiet teikumus! Atrodiet un izlabojiet ortogrāfijas kļūdas pēc parauga! Ja teikumā ortogrāfijas kļūdu nav, blakus ailē „Pareizi” ievielciet X!

Aizpilda
vērtētājs:

Vērtētāja
kods:

		Pareizi	Labojums
0.	Viens no iecienītākajiem preses izdevumiem ir "Latvijas avīze".		Avīze
00.	Vislabāk es jūtos savā istabā.	X	
1.	Ikviens no mums var abonēt laikraksta „Diena” pielikumu „Lietišķā diena”.		
2.	Pavasārī mēs dzirdam putnus parkšķinām, trallinam, pogojam, bet vasarā sauss, karsts vējš dzenā puteklus.		
3.	Zars nelūst, ja to tīšuprāt neaizskar kāda garāmgājēja roka.		
4.	Stundās mēs bieži runājām par Zemes griežšanos ap savu asi.		
5.	Es nopirku jauno romānu par pieciem latiem un sešdesmitastoņiem santīmiem.		
6.	Interese par mājokļu cenām daudziem liek apreiķināt savus ienākumus.		
7.	Gaujas nacionālā parka platība ir vairāk nekā 92 tūkstošus hektāru liela.		
8.	Es tiko pavadīju uz autoostu brālēnu, kurš pie manis ciemojās tikai vienu dienu.		
9.	Pašreiz gandrīz ikviens saprot tālākizglītības nozīmi dzīvē.		
10.	Lai nokļūtu K. Ulmaņa gatvē, jums ir jānogriežās pa labi.		

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

Kopā par
1. uzd.:

_____

2. uzdevums. (16 p.)

Izlasiet teikumus! Lieciet tajos nepieciešamās pieturzīmes!

1. Pavasaros kad uzziedēja ceriņi arī ābeles un ķirši Torņakalns neatvairāmi atgādināja jebkuru Latvijas mazpilsētu.
2. Torņakalnu šķērsoja dzelzceļš ļaujot turpināt braucienu vai nu uz Jelgavu vai vasarnīcu rajoniem kā Bulduri Edinburga Majori Dubulti un Karlsbāde.
3. Pāri Torņakalnam pacēlās Lutera baznīcas zvanu tornis Arkādijas parks ar retu augu un koku stādījumiem un tiltiņiem bija plašas apkārtnes saviesīgās dzīves centrs un Māras dzirnavu dīķa krastā vēl nebija uzceltas rakstnieku un mākslinieku mājas.
4. Torņakalnā dzimis Kārlis Padeģis latviešu mākslinieks kura izskats intriģēja daudzus jo viņa tumšie mati bija atsukāti atpakaļ un cieši pieglauti galvai bet piere padarīta augstāka izdzenot matus.
5. Kārlis Padeģis pirmais sāka lietot neparastus gleznu nosaukumus kuri protams rosināja skatītāju vērīgāk apskatīt darbu lai saprastu mākslinieka domu ideju.
6. Padeģu īpaši vilināja karnevāla gaisotne kad tiek atmestas daudzas ikdienā vispārpieņemtās normas jo arī krietna daļa viņa dzīves un mākslas atbilda masku balles noteikumiem un kāpēc gan brīžiem nepriecāties šajā pārvērtību gaisotnē?
7. Padeģa veidotie skatlogu noformējumi allaž bijuši iespaidīgi parasti viņš centās pārsteigt nejaušo garāmgājēju ar kādu šokējošu elementu par ko liecina piemēram viņa izkārtais paziņojums kādā veikalā Ziemassvētku vecītis šogad nenāks tādēļ rīdzinieki iepērcieties paši!
8. Kārļa Padeģa māksla bija viņa dzīves saturs un palīdzēja piemirst slimību taču tā nekādā ziņā nebija glīts skaistums bet ironiski sāpīgs skats uz dzīvi ko viņš pats raksturoja kādā vēstulē 1931 gadā Tagad atliek vēl tikai darbs kurā apreibināties un kurā ielikt visu sevi un kurā smieties par dzīvi un sevi.

(Pēc J. Kalnača.)

3. uzdevums. (4 p.)

Aizpildiet tabulu, sagrupējot dotos vārdus! (Uzmanību! Divi vārdi lieki.)

<i>kulminācija</i>	<i>besis</i>	<i>dālderis</i>	<i>ironija</i>	<i>ortogrāfija</i>	<i>pants</i>
<i>ormanis</i>	<i>svešvārds</i>		<i>apčakarēt</i>		<i>piešķēklis</i>
<i>šopings</i>		<i>kubuls</i>		<i>aliterācija</i>	
<i>efektīvs</i>	<i>nenoteiksme</i>	<i>ortopēds</i>	<i>kruti</i>		<i>vagars</i>

Termins		Slengs	Vecvārds
valodniecības	literatūrzinātnes		

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

Kopā par
2. uzd.:
_____

Kopā par
3. uzd.:
_____

4. uzdevums. (4 p.)

Izlasiet tekstu!

Žurnālists. Kādi varētu būt nākamie Latvijas 90 gadi?

Ēriks Stendzenieks, reklāmas guru. Nevieni nezina, kāda pasaule būs pēc pieciem gadiem, jo izmaiņas, kuras kādreiz notika 1000 gadu laikā, tagad norisinās pusgadā. Sabiedrība kļuvusi plastiskāka, gan ekonomikas likumi elastīgāki, arī veids, kā mēs sazināties, mainās zibenīgi. Es gribētu teikt, ka Latvija sava *de jure* statusā pastāvēs pilnīgi noteikti. Latvijā dzīvos labāki cilvēki, kurus virzīs vērtības, nevis intereses.

Žurnālists. Kas tās varētu būt par vērtībām?

Ēriks Stendzenieks. Atbildība. Atbildība par savu rīcību sabiedrības priekšā. Nedari otram to, ko negribi, lai dara tev. Tiekšanās pēc vērtībām vienmēr veicina lielāku labklājību nekā tiekšanās pēc paša labklājības. Piemēram, Dānijā cilvēki atbild ne vien par savu, bet arī par savu apkārtējo rīcību. Šodien mēs audzinām bērnus pēc principa – kļūdīties ir sliktākais, ko mazais var izdarīt. Tā mēs viņus mērķtiecīgi apslāpējam. Laimīgas Latvijas nākotnes garantija – audzināt radošu paaudzi. Bērnus, kuri domā, nevis atkārto. Bērnus, kuri nāk klajā ar idejām, nevis izpilda priekšrakstus.

Žurnālists. To valstiskā līmenī ļoti sarežģīti izdarīt. Nevar būt tādas universālas formulas, ko var izplatīt skolās, jāmainās domāšanai.

Ēriks Stendzenieks. Nedomāju, ka ar likumu var pavēlēt, kādam jābūt radošam cilvēkam, bet sabiedrībā jau ir tāds darvinisms kā dabā. Ja tu redzi, ka jaunajā laikmetā vairāk sasniedz tie, kas mēģina, kļūdās, ceļas, atkal mēģina, un nevis tie, kas vienkārši izpilda priekšrakstus, tad, iespējams, vairāk cilvēku mēģinās saviem bērniem mācīt domāt.

Žurnālists. Kādi ir latvieši?

Ēriks Stendzenieks. Latvieši ir izcili apķērīgi, ārkārtīgi talantīga tauta ar diviem trūkumiem. Pirmkārt, pašironijas trūkums. Tas liedz mums tvert lietas viegli, mums visu laiku liekas, ka mūs mēģina aizvainot vai nodarīt pāri. Otrkārt, latvieši neprot būt paši. Viņi reizēm ir mazliet ciniski romantiķi vai nihilistiski ideālisti. Latvieši parasti atstāj atkāpšanās ceļu.

Žurnālists. Kā risināt šo pašapziņas problēmu?

Ēriks Stendzenieks. Pamazām, ar uzslavām. Es latviešiem nemēģinātu iestāstīt, cik mēs esam labi, vareni. Es sameklētu ārvalstu ekspertus, kas no savām pozīcijām uzrakstītu, cik latvieši ir fantastiski. Diemžēl mēs ticam tikai citiem, bet neticam sev.

Latviešiem šķiet, ka mums kaut kas automātiski pienākas. Ja mūsu vajadzības netiek apmierinātas, mēs meklējam vainīgo, nevis novērtējam reālo situāciju.

(Pēc Valsts prezidenta kancelejas un izdevniecības „Žurnāls Santa” jubilejas izdevuma Latvijas 90. gadadienai materiāliem.)

4.1. Uzrakstiet teksta mērķi!

4.1. _____

4.2. Kuram literārās valodas stilam atbilst šis teksts?

4.2. _____

4.3. Uzrakstiet divas tekstā saskatāmās šī literārās valodas stila īpatnības!

- _____
- _____

4.3. _____

Kopā par
4. uzd.:
_____

5. uzdevums. (6 p.)

Katru vārdu iesaistiet teikumā tā, lai atklātos vārda saturiskā nozīme!

Efektīvs _____

1. _____

Efektīgs _____

2. _____

Uzņemt _____

3. _____

Pieņemt _____

4. _____

Aicinājums _____

5. _____

Izaicinājums _____

6. _____

Kopā par
5. uzd.:

_____

Kopā par
1. daļu:

_____

**EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ UN LITERATŪRĀ
(MAZĀKUMTAUTĪBU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀS)**

12. KLASEI

**2009. gada 1. jūnijā
SKOLĒNA DARBA LAPA**

Rakstīšana

KODS

									-				L	V	2
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Uzrakstiet pārsbildumu par piedāvāto tematu (350–400 vārdus)!

Man nozīmīga problēma un tās risinājums ... (latviešu autora) darbā ... .

Uzmetums.

**EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ UN LITERATŪRĀ
(MAZĀKUMTAUTĪBU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀS)**

12. KLASEI

**2009. gada 1. jūnijā
SKOLĒNA DARBA LAPA**

Literatūra

KODS

									-					L	V	2
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	---	---	---

EKSĀMENS LATVIEŠU VALODĀ UN LITERATŪRĀ 12. KLASEI

Literatūra

2009

Izlasiet literāro tekstu! Izpildiet literārā teksta analīzes uzdevumus!**Kārlis Skalbe****Zaļā jaunava**

Princim Džimam bija trīs labas lietas: rati, kuri paši skrej, rītasvārki, kuri nes pa gaisu, un nūjiņa, kas rāda, kur aprakta manta. Tad nu, zināms, arī princis nestāvēja mierā, bet skrēja gan pa zemi, gan pa gaisu, kur vien nūjiņa rādīja, un viņam atdevās visas zemes bagātības. Viņam bija ko skriet, jo viņa valstij bija triju jūru robežas. Tāpēc arī viņš vairāk lidoja pa gaisu nekā gāja vai brauca, jo visātrāk nesa viņa rītasvārki.

Pēc brokasta viņš izgāja pils dārzā, kur ziedēja visskaistākās puķes un auga reti, krāšņi koki. Bet viņš visam gāja garām. Arvienu tas apstājās parka pļaviņā, paskatījās, uz kuru pusi rāda nūjiņa, sabāza rokas savu brīnišķo svārku piedurknēs, noliecās uz sāniem, it kā gribēdams nosnausties, un aizlidoja kā vējš pa gaisu.

Tie bija vatēti rītasvārki, bet saule, kas še, uz zemes, sildīja katru kukainīti zālē, tur, augšā, bija gan spoža, bet salta, un mākoņi, kas princi lidojot ietina kā sudraba vilna, bija vēsi un mikli. Viņam vairs nebija tāluma. Augstums visu samazināja. Varenākās egles uz kalniem nebija lielākas par smilgām pļavā, ezeri ielejās mirdzēja kā ūdens lāses uz delnas. Tā skrienot, pasaule bieži vien viņam likās tukša un salta. Bet vai tad ļausi mantai gulēt? Princis Džims lidoja un nolaidās, kur nūjiņa rādīja, un viņa vergi pildīja nastas ar zeltu un dārgakmeņiem. Viņam jau piederēja puse no visas pasaules bagātībām.

Reiz burvju nūjiņa noveda viņu pie tumšas alas meža dziļumā. Viņš bija dzirdējis teiku, ka kalnu gari še noslēpuši savus dārgumus. Atšķirdams krūmus un zarus, princis iegāja alā un atrada tur priekšā lielu telpu. Pie veca akmeņa galda snauda milzis, atspiedis galvu uz rokas. Uz pakauša viņam auga sūna, uz plakstiņiem – lielas, pelēkas piepes, kas dziļi bija nokārušās viņam pār acīm. Akmeņa pavardā dega lēna uguns. Klusām uz pirkstu galiem princis aizzagās viņai garām un ar savu nūjiņu, kurai nekas nebija aizslēgts, atvēra lielas, sarūsējušas dzelzs durvis. Aiz viņām parādījās otra vēl lielāka telpa, kura bija pilna ar mirdzošām dārgakmeņu kaudzēm. Princim iesāpējās acis no spožuma, kāda vēl neviens cilvēks nebija redzējis. Viņš iekliedzās un pakrita uz sliekšņa. Milzis uztrūkās, ar pirkstu galiem pacēla plakstiņus un klusi pasmaidīja bārdā, kura kā sirma sūna nokārās uz akmens galda. Viņš zināja, kas noticis. Viņa mantu sargāja veca burvība. Kas redzēja viņa dārgumus, tas kļuva akls. Princis piecēlās un vaidēdams taustījās gar sienām. Bet milzis paņēma viņu kā tārpu diviem pirkstiem aiz pakauša un izvieda no alas.

Salauzts tas gulēja uz zemes. Visapkārt bija dziļa, necaurredzama tumsība. Viņš saprata, ka ir akls. Ar acu plakstiņiem viņš manīja, ka gaiss top mikls un vēss. Laikam bija jau nakts. Viņš piecēlās un streipuļoja kaut kur projām. Tumsā viņš taustījās pa koku zariem, kas sitās viņam sejā. Bērzu lapas saudzīgi glaudās ap viņa rokām, egļu adatas dūrās pirkstos. Bet tas bija gandrīz patīkami, jo viņš bija akls un viņam no jauna bija jāiepazīstas ar pasauli. Tad viņam likās, ka viņš izgājis klajumā, varbūt tā bija meža pļava, viņš juta uz sava vaiga mīkstu zāles dvašu. Piekusis viņš nokrita zemē un spieda pieri iekšā miklos, vēsos zāļu stiebrus. Viņam likās, ka tas ir noziedzies pret zemi, viņš nolika uz tās savas delnas, viņam gribējās to nolūgties. Un tiešām – no zemes nāca kāda klusa un labdarīga elpa, it kā viņa tam atbildētu. Viņš cieši pieklāvās tai klāt, pārvilka svārkus pār galvu un iemīga. Pamodies viņš dzirdēja putnus dziedam, uz rokām un vaigiem tas juta glāstošu saules siltumu. Zāle klusi šmīkstēja, kāds pienāca un viegli uzlika viņam pirkstus uz acīm. Piepeši viņš manīja, ka caur šiem maigiem pirkstiem spiežas cauri saules gaisma. Pārsteigts un laimīgs, ka atkal var redzēt, viņš atbīdīja labdarīgās rokas no acīm un ieraudzīja savā priekšā jaunavu zaļās drānās.

„Celies augšā un kļūsti redzīgs!” viņa teica.

„Jā, es biju akls...”

„Visu mūžu tu biji akls. Tu skrēji visam garām. Tu jau nedzīvoji. Tu sāksi dzīvot tikai tad, kad sapratīsi, ka viss ir dzīvs un ka viss dzīvo līdz ar tevi. Ikkatrā zāles stiebrā pukst maza, zaļa sirds. Klausies!” Viņa pielieca tam pie vaiga dažas garas, baltas puķes...

„Vai tu gribi no tiesas redzīgs kļūt?”

„Jā,” princis laimīgi čukstēja.

„Nu tad nāc man līdz!”

Jaunava saņēma princi aiz rokas un ievada viņu tai zaļā, laimīgā pusapziņā, kur dzīvo daba. Viņš aizmirsa savu salto zelta troni un kļuva par karali kokiem, puķēm un zālēm.

1.–8. Izlasiet dotos apgalvojumus un ar X atzīmējiet, vai apgalvojums ir pareizs vai nepareizs! Pamatojiet savu izvēli!

Aizpilda
vērtētājs:Vērtētāja
kods:

Apgalvojums	Pareizi	Nepareizi	Pamatojums
1.–2. Tekstā dominē sprais sīžets.			
3.–4. Tekstā dots detalizēts norises vides raksturojums.			
5.–6. Tekstā vērojams, kā mainās galvenā varoņa attieksme pret pasauli.			
7.–8. Daiļdarbam ir pamācošs raksturs.			

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9.–14. Izrakstiet no teksta šādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus!

Personifikācijas	1. _____ 2. _____	9. _____ 10. _____
Epiteti	1. _____ 2. _____	11. _____ 12. _____
Salīdzinājumi	1. _____ 2. _____	13. _____ 14. _____

15.–16. Kuru no dabas tēliem galvenais varonis izjūt atšķirīgi daiļdarba sākumā un beigās? Pamatojiet ar piemēriem no teksta!

Dabas tēls _____

15. _____

Pamatojums _____

16. _____

17.–18. Uzrakstiet, kas, pēc jūsu domām, ir Zaļā jaunava! Pamatojiet spriedumu!

Spriedums _____

17. _____

Pamatojums _____

18. _____

19.–20. Formulējiet daiļdarba divas galvenās problēmas!

1. _____

19. _____

2. _____

20. _____

21.–22. Kura no daiļdarbā risinātajām problēmām, pēc jūsu domām, ir īpaši aktuāla mūsdienai cilvēkam? Pamatojiet savu spriedumu!

Pamatojums _____

21. _____

22. _____

23.–26. Pie kura literatūras veida un žanra pieder šis literārais teksts?

Literatūras veids _____

23. _____

Literatūras žanrs _____

24. _____

Žanra pazīmes:

1. _____

25. _____

2. _____

26. _____

27.–30. Ierakstiet tabulā divu citu latviešu rakstnieku vārdu, uzvārdu un viņa darbu atbilstoši K. Skalbes darba žanram!

Autors (vārds, uzvārds)	Daiļdarba nosaukums

27. _____

28. _____

29. _____

30. _____

Kopā par literatūru:

_____